

מסורת הש"ס

(א) ובינה כו. מ"ק כב. מילין
(ב) וליעל לא: וי"ק.
(ג) והי שדיים עומדים.
(ד) ע' רש"י.
(ה) ויבמות פא"ג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואלא ידענא
דמושים: (ב) שם קמ"ל דלי
אפשר אלא דלי תחתון
אחי ונמנה:

מוסף רש"י

שני תבואות. כיון דכמי
שני שני שנים בשמנה,
תבואות לאו ל' אלא בלחם
שכל תבואה שומא בלחם כ'
שנים ואלא ואלו ל' כגון אם
מכר לו כנסן מלחם קמה,
לא יגאלנה עד שני שנים
כנסן בלחם יוס, ואם קם
וקרר הרי שאלכ ג' תבואות,
וכשפירנה הוואל חשבו שנים
מיס שבעה עד היובל, אם
היו עשר שנים והוא מכרה
בשנים מיס, תנא שבעה
לכל שנה בנחה, שהרי ביובל
היה עמיה לחור, הלכך
כשהוא פורק נכשו יוס
שמונה מיס לשמונה שנים
לחם אלא שכל שנה
תבואות שוות שלש מיס
בשני שנים, ואלו היה חולין
בחר מיס עולם, משערי
הבאה בשנה אחת היה פרוק
ליו ולא היה חולין אלא שנה
תבואות (שד"ח י"ח). לענין
ערבין. דלא חולין בשנה
חמש ועשר ושנים לענין
מיסן עולם (שם). לפרקין
דיוצא דופן. במסכת נדה
(נע"ל מה): כ' י"ג שנה נדרי
נדקין, כ' י"ג נדרי קיימין.
בת י"א נדרי נדקין. בת
י"ג נדרי קיימין. וכן הרכה
שענת כן ובה שנייה מעת
וקאמר הכא דכולהו מעת
לעת שוללו (שד"ח י"ח).
מ"ט לא אמר ליוצא
דופן. הוואל ויבמות ליה פרוק
הם מעת לעת (שם).
דומיא דרבין. אמר לך,
אפילו היה חולין לא קמי ליה,
דומיא דרבין שנה דקדשים
ועצב עברי קמי, דמתי
בארייתא, והכא שנים דיוצא
דופן כולו דרנן (שם).
שבוכר ושבוכבה מבני
ליה. כלשנא דקרא דמתי
בערין אם זכר אם נקבה
ולא כתיב בן ובה, אלא יוצא
דופן כולו בן ובה מיסן
(שם). אובח וריסק. יחי
רען שאלכה לעלות ללך
ישראל (ב"ב כו). מפומיה
דמרא. דשעמנה
מסתברא אמר. כן אסמין
דמסתברא (מתי). אלא לא
שעמנה שהקטנה הלה
למשה נמנו (שם ע"ח).
הדרן עלך יוצא דופן
דחייש למיעוט. כן יני קטן
וקטנה אין חולין ולא
מייבמן, קטן שנת יתא
פרס, קטנה שנת תתא
אילונית, בתים יבמות (ק"ס)
יט"ו (ב). בפרק כלל שחטין
(חולין ו). בני כותים, שזר
על כל כותים משום אדם
שאלו דמות יוה כהן
גריס השתחוה לה (יבמות
ק"ס).

בא סימן פרק ששי נדה

מח.

עין משפט נר מצוה

א א מ"י פ"ב מהל' אלוט
היא סמך עשין נ' טו"ע
אלי"ט מ"י קנס ספק י'
ונכרז אלפס יבמות פ"ג דף
מ"ז:
ב ב מ"י שם הל' ז ח:

תורה אור השלם

1. כי תקהה עבד עברי שש
שנים יעבד ובשבעת יצא
לקופשי חנם: שבות כא י'
2. רבקה כצמח השרה
נחמך ותריב ותגדלי
ותבאי בעדי עדיים שדים
בנו ושעריך צמח ואת שרים
וערקה:
3. ותפקדי את זמרת נעורך:
למען שדי נעורך:
יחזקאל כג א

חום הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד.
וחימה יתבנה שנה ששית (א)
לענין מהאב דבעין
שמשך עבדות עד שנה
תחלת שביעית ולא אמרין
ל' יום ראש השנה חשוב
שנה אבל בשנה ראשונה
לדמא ל' יום לפני ר"ה
חשוב שנה שני יו"ל כיון דגלי
קרא דשנה ששית שלמה
הז"י שנה ראשונה: אמר
רב גידל אמר רב לערביין. אי
לערביין דוקא קאמר צ"ל
דאי"ל רב גמא הוא ופליגי:
א"ר אלעזר הלכה כר' יוסי
ב' כ"פ. וחימה הא ר'
אלעזר גופיה הוא דאמר
דאין הלכה כר' אלעזר אלא
ב' וכל משום דאיכא ר'
יוסי בן כיפר דקאי כותיה
לא קא שביח ליה לא יליא
דחא הויא דר' נשים ר'
הישוע קאי כותיה אלא
משום דר' הישוע מור'
אלעזר קבלה הכא נמי ר'
יוסי בן כיפר משום ר'
אלעזר אמר ר' יו"ל דהכא
נמי איכא ר' דקאי כותיה
דאמרין לעיל וכן הורה
בבלי ולא מוכח ר' אלעזר
הורה א"ר דוקא במשניות
לדמא ר' אלעזר בפ"ק
הלכה כר' אלעזר בארבע:
ב"ק פ"ק
ר"ם אומר לא חולצת ולא
מתייבמת. וחימה
לר"ם למח הוזכר סימן
העליון כיון דלא סמכין
עליה כלל. וי"ל דודאי
סמכין עליה לענין עונשין
וקידושין כיון דרוב פעמים
תחתון אחי ברישא כדאיתא
בבב"י ור' מאיר הוא דחייש
למיעוט להחמיר הילכך
איתא חולצת ואינה
מתייבמת עד שחבאי סימן
התחתון: וחב"א [א]
חולצת או מתייבמת. ה"ה
דאפי' קטנה מתייבמת
לרבנן דר"ם דלא חיישי
למיעוט אבל לחליצה בעי
גדולה דאמר ליה יפה
אמרת שאין חולצין איש
כתוב בפרשה:

(א) נראה דל"ל דילפני מהכא
שהיה שנה שלמה ולפעמים
נמשך עשרות שנים שנה
השביעית ולא אמרין וכו'.

ובשביעית נמי יעבוד. (ו' וא"ת הא מינה שנה ששית אלא
בתחלה אימא ל' יום לפני ראש השנה יהיו חשבים
שנה ומשם ואילך ה' שנים שלמים ויש לומר כיון דגלי קרא דששית
היא שנה שלמה הוא הדין דראשונה צעין שלמה: **רב גידל אמר**
רב לערביין. וא"ת כיון דבערין
מוקי לה א"כ דהלא קושא לדוכתין
דלרז גידל לא משכח רז מנא כוומיה
ו"ל דקסבר רז מנא הוא ופליגי:
אמר ר"א הלכה בר' יוסי בן
כיפר. וא"ת והא רבי
אלעזר גופיה פסיק צ"ק (נע"ל ח).
כרזי אלעזר ד' ומו לא וכו"ת דהך
דכא לא חשיב משום דר' יוסי בן
כיפר קאי כוומיה הא חשיב נמי הסם
היא דר' נשים א"ע"ר דרזי יהושע
קאי כוומיה אלא משום דרזי יהושע
מרזי אלעזר קבלה הכא נמי רבי
יוסי משום דרזי אלעזר קאמר לה
ו"ל משום דהכא קאי רבי כוומיה
דקאמר וכן הורה רבי צלוד ולא מכח
רבי אלעזר פסיק א"ר דוקא
במשניות אמר בפ"ק דהלכותא:
כוומיה צאצא:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן. ר"מ אומר לא חולצת
ולא מתייבמת. וא"ת ולר' מאיר
למה הוזכר סימן העליון כיון דלא
סמכין עליה ולעיל נמי דתנא איזו
סימנים ומפרש ר"ת דאצותא קאי וי"ל
דאיזוטרפך לענין עונשים וקידושין
ומילי טובא דרוב פעמים תחתון אחי
ברישא דקאמר בגמרא וא"ר אי
חזין עליון מסתמא ככר נא התחתון
וגדולה היא וזריכה גט לקדושין וגם
אסור באחות: **וחב"א או חולצת**
או מתייבמת. אפילו היא קטנה
מתייבמת לרבנן דר"ם דלא חשיב
למיעוט גבי (ב) היא דקטן וקטנה לא
חולצין כו' אלא לחליצה צעין שמהא
גדולה דאמר נמי הסם יפה אמרת
שאין חולצין איש כמי צפרשה ומקשינן
אשה לאיש ולית להו דרזי יוסי דאמר
צפרק מלות חליצה (שם דף קה):
אשה בין גדולה בין קטנה:

רב

ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר (ב) למעמיה דחייש למיעוטא ורבנן
למעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא
אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר (א) ודאי אתי
ומותר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב ² שדים נכונו ושערך צמח אלא
לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח
בשלמא לר"מ היינו דכתיב ³ בעשות ממצרים דרך למען שדי נעורך אלא
לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו נעורך
ואיבעית אימא מאי שדי כולה בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל
איכרפו

וכיון
דנעמיהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ כסתמא היכא דלא צדקו: אלא היכא דבדקו ולא אשכחן. תחתון: אימא מודו. דקטנה היא וממיעוטא
היא קמ"ל כו': שדים נכונו. והדר ושערך נמא אלמא עליון וזמנין דקדים: צעשות ממלרים דידך. שהיו ממלרים משחקים בך וממעיין דרך:
למען שדי נעורך. כדי להתאסף ולזנות בך כשתהיה ראויה לאשה ותצוא לימי נעוריה. שדי לשון הסלכה כלומר עדיין היו שערות נעורך
עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדים קדמי: ומאי שדי. דמשמע דעדיין היו (א) לללח: מנה בדדי כתיב. והאי שדי לשון שדים:

איכרפו

שני תבואות. מיעוט שני שנים וכתיב תבואות ומשמע כל תבואות של
שני שנים להביא תבואה שלישית ושלש תבואות לא משכחת לה בשמי
שנים אלא מעת לעת כגון מכרה לו צללו מלחא פירות נמלא
אוכלן ואוכל תבואה עד שיחזור ויקצור קודם אלו הבא הרי שני
תבואות בשנה אחת ועוד יאכל תבואה
השנית שהיא שנה השלישית לפי מנין
העולם: **בשעשים נמי יעבוד.** כגון
נמכר בניסן וכשיגיע תשרי של
שביעית עברו שש למינן עולם והוא
יעבוד עד ניסן: לערביין. דהיכא
דכתיב (ויקרא כו) מנן ששים שנה
ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה
היא ומעלה כתיב אלא בן חמש
שנים דלא כתיב אלא (שם) מנן חמש
שנים ועד בן עשרים שנה ולא כתיב
מנן חמש שנים ומעלה אי לא
אשמועינן הכא מעת לעת הוה אמינא
שנת חמש כלמעלה להכי אשמועינן
הכא דבעין ה' שנים מלאים בכלל
ערך הראשון שהוא מעוט: לפרקין
דיוצא דופן. להיכא דלא תנן ויוס אחד
כגון בן עשרים ובה עשרים: מ"ט
לא אמר ליוצא דופן. הוואל וס"ל
נמי בהך מעת לעת: דומיא דהך.
כלומר אף על גב דהך דיוצא דופן
הו נמי מעת לעת מיהו האי שצבן
ושצבת דמתניתין לא איירי בהן כלל
דהא דומיא דקדשים וערי חומה ועצב
עברי קמי דכתיבן הלכך ערכין
נמי כתיבין אלא שנת עשרים לענין
שערות לא כתיבי צאורייתא אלא
הלכתא היא: שצובר ושצנקבה מיצעי
ליה. לישנא דקרא דכתיב (שם)
ולנקבה שערות שקלים אלא בן ובה
לישנא דמתניתין היא בן עשרים ובה
שעשים: **אזכה ואיסק.** לארעא
דישראל לאתריה דרזי אלעזר בן
פדמ: **ואגמר שחטא.** דרזי יתחק כר
נחמני: **מפומיה דמרא.** רבי אלעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן הסתמון. שמי שערות
סימן נערו: העליון. צוחל:
או חולצת. גדולה היא השערות
סימן מוצק ועליון סמכין ולקמן
מפרש עטמא: **אע"פ שאי אפשר.**
פרכין בגמרא והלא נא: אלא אי
אפשר כו'. דהא ודאי מדאמת
עליון תחתון נמי אתא אלא שגשרו:
גמ' נא לר"מ. דכיון דאמר ר"מ
לא חולצת דקטנה היא מכלל דס"ל
אפשר לעליון לצא קודם לתחתון:
ולמיני נא העליון. קודם שיהא יבא
התחתון ולא יתייב אע"פ שאי אפשר:
רוב נשים חסותן אחי ברישא ומיעוט
עליון. והאי דקאמר ר"מ קטנה היא
משום דחייש למיעוט שהעליון נא צקטנותה ורבנן אלוו בחר רובא הלכך מצי אתא עליון לא צעיה דדיקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון
דנעמיהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ כסתמא היכא דלא צדקו: אלא היכא דבדקו ולא אשכחן. תחתון: אימא מודו. דקטנה היא וממיעוטא
היא קמ"ל כו': שדים נכונו. והדר ושערך נמא אלמא עליון וזמנין דקדים: צעשות ממלרים דידך. שהיו ממלרים משחקים בך וממעיין דרך:
למען שדי נעורך. כדי להתאסף ולזנות בך כשתהיה ראויה לאשה ותצוא לימי נעוריה. שדי לשון הסלכה כלומר עדיין היו שערות נעורך
עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדים קדמי: ומאי שדי. דמשמע דעדיין היו (א) לללח: מנה בדדי כתיב. והאי שדי לשון שדים: